

BIBLIOTEC

Informacions

A

Publicació del Servei de Biblioteques de la UAB. Núm. 32. Octubre de 2006

Hi trobareu

- 3** La Secció de Reserva de la UAB
- 4** Les publicacions periòdiques
- 5** El llibre electrònic
- 7** Material cartogràfic: la Cartoteca General
- 9** Manuals i eines per a la docència
- 11** Cedoc
- 12** Fons d'àudio i vídeo
- 13** Buscar notícies a la premsa diària: *My news on line*
- 14** Fons especials i personals
- 16** *NewspaperDirect*: el quiosc virtual
- 17** Las ediciones de la Autònoma

UAB

Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Biblioteques

Cap als dos milions de llibres

El director del Servei de Biblioteques, Joan Gómez Escofet, i el rector, Lluís Ferrer, durant l'acte d'inauguració de l'exposició.

Les biblioteques de la Universitat Autònoma de Barcelona assoleixen enguany el primer milió de llibres.

Aquesta és una xifra important. Serem la tercera biblioteca catalana que arriba a aquest llindar. A Espanya, només una dotzena d'universitats han traspassat aquesta quantitat. També en el context europeu aquesta és una dimensió de la col·lecció destacable. Ja podem dir que, pel que fa a la grandària de les nostres col·leccions bibliogràfiques, ja som a la primera divisió europea, malgrat que sabem que els que s'hi situen al davant tenen col·leccions de més de quatre milions de llibres. A aquesta col·lecció «librària», s'hi afegeixen quantitats importants d'altres documents. Només en destaco els números més significatius: 55.000 col·leccions de revistes (de les quals 19.000 són «vives» i 10.000,

electròniques), 43.000 mapes, 157.000 microformes, 14.000 vídeos/DVD, etc.

Aquesta col·lecció ha estat fruit de més de trenta-cinc anys d'activitat bibliotecària i acadèmica. Ha resultat d'aportacions econòmiques, intel·lectuals i personals molt diverses. Sense equivocar-nos, podem afirmar que un veritable exèrcit de milers de persones ha contribuït a bastir-la. És, per tant, una obra col·lectiva fruit del treball de la nostra universitat («destil·lat» d'una activitat educadora i científica) i alhora mirall i retrat d'aquesta.

Algú pot pensar si d'aquesta quantitat es desprenen categories de qualitat. O, de manera més clara, quina qualitat té aquesta col·lecció d'un milió de llibres?

I, francament, penso que no puc donar una sola resposta, o millor dit, la resposta encertada seria aquella que sinte-

BIBLIOTEC InformacionsA

Publicació del Servei de Biblioteques
de la Universitat Autònoma de Barcelona

Núm. 32
Octubre de 2006

Dipòsit legal: B-6.440-91
ISSN: 1130-9318

Han coordinat aquest número

Mercè Bausili
Núria Balagué
Carmen Farré
Teresa Santos
Joan Gómez Escofet

Edició i impressió

Servei de Publicacions
de la Universitat Autònoma de Barcelona
08193 Bellaterra
(Barcelona)

Adreça

Biblioteca Informacions
Servei de Biblioteques
Universitat Autònoma de Barcelona

Edifici N
08193 Bellaterra (Spain)
Tel.: 93 581 10 15
Fax: 93 581 32 19
A/e: nuria.balague@uab.es

BIBLIOTECA INFORMACIONS
es pot obtenir en format electrònic
(Acrobat) al web de la UAB:

<http://ddd.uab.es/?c=uabpubd&as=0&ln=ca>

Els articles signats són responsabilitat dels autors
i no representen necessàriament l'opinió
de BIBLIOTECA INFORMACIONS.

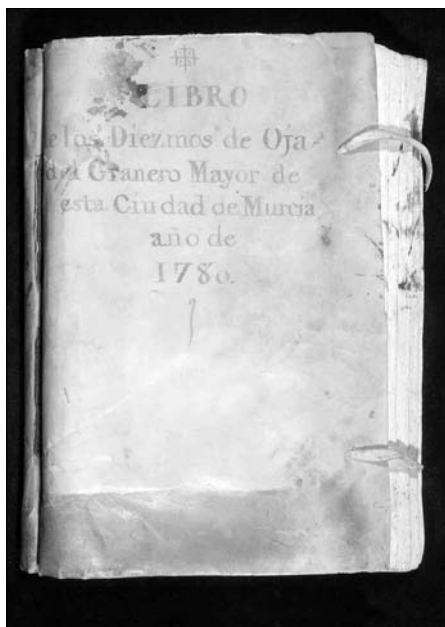
*El rector visita l'exposició en companyia del director del Servei de Biblioteques
i de les comissàries de l'exposició, Carmen Farré i Teresa Santos.*

titzés les respostes del conjunt dels nostres usuaris. I sabem que, com és natural, la nostra és una col·lecció desigual. Forta o molt forta en uns aspectes o matèries, fluixa en d'altres, gairebé testimonial en determinats camps del saber... Però ja he dit abans que reflecteix l'activitat intel·lectual a la nostra universitat, i aquesta, com a totes les universitats del món, és desigual.

I un altre comentari que a algunes persones els semblarà xocant: la UAB no té

només un milió de llibres. En té molts més. D'entrada, la nostra col·lecció està formada pels tres milions de títols i sis milions de documents de les biblioteques del Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya. I també posem a l'abast dels nostres usuaris el conjunt documental de les biblioteques del món, en suport convencional o digital. Per tant, que quedi clar que no només hem de parlar de documents de la nostra propietat, sinó d'allò que som capaços de fer a mans als nostres usuaris.

I acabaré com he començat: anem cap als dos milions de llibres! El primer milió l'hem aconseguit després de trenta-vuit anys d'activitat. Algunes universitats, recordo, han trigat segles. Estic segur que reduïrem els terminis i arribarem a aquesta nova fita en un temps molt més curt. Més endavant ja parlarem del tipus de llapis de memòria en què els nostres estudiants i professors portaran aquests dos milions de documents. Però encara més: anem cap als dos milions de llibres i cap als deu milions en el conjunt del sistema universitari públic català.

Joan Gómez Escofet
Director del Servei de Biblioteques de la UAB

Monogràfic 1 milió de llibres

La Secció de Reserva de la Universitat Autònoma de Barcelona

La història del Servei de Biblioteques s'inicia amb la creació de la Universitat Autònoma de Barcelona, l'any 1968.

Som una universitat jove, comparada amb d'altres, i, per tant, el nostre fons bibliogràfic és majoritàriament modern. Tot i això, el Servei de Biblioteques, al llarg de tots aquests anys, ha anat adquirint o rebent mitjançant donació llibres de qualsevol època, i això ha donat com a fruit la Secció de Reserva que avui ens ocupa.

Vinculada fins l'any 2001 a l'antiga Biblioteca General, la Reserva aplega documentació impresa entre els segles XVI i XX de totes les disciplines i concentra en una sola ubicació els fons antics de les diferents biblioteques del campus. Actualment és gestionada per la Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General, i ben aviat disposarà d'una moderna sala que garantirà les condicions de seguretat, temperatura i humitat requerides per aquests tipus de fons.

Tot i no ser una secció extensa quantitativament, sí que podem considerar que té un important nivell qualitatiu, per obres com la *Biblia Regia* o *La España Sagrada*, i sobretot per la seva col·lecció de revistes d'art i cultura catalana de principis del segle XIX, coneguda com Reserva Marca. Aquest fons rep el nom del llibreter barceloní al qual, l'any 1971, se li van adquirir 136 títols de revistes d'art, publicades majoritàriament als Països Catalans. El 1979, el mateix editor va oferir trenta-dos nous títols, que completen així aquesta important col·lecció, que va ser recollida en un elegant catàleg editat per la mateixa Universitat. Posteriorment, el 1998, el Servei de Biblioteques va adquirir un altre fons de característiques similars: la col·lecció de revistes i publicacions periòdiques de la biblioteca de Josep Monés, que complementa i amplia l'anterior, i que atorga a tot el conjunt un interès excepcional per als historiadors de l'art català des del segle XIX fins als anys seixanta.

Una altra col·lecció important és l'anomenat Fons Valera. Es tracta de 709 llibres relligats facticiament en 99 volums que van pertànyer a l'escriptor Juan Valera.

A més de tots els impresos, cal indicar que els fons bibliogràfics de la Universitat consten de 43 manuscrits dipositats actualment a la Biblioteca de Catalunya. De tots ells, cal destacar el *Leccionari Sambola*, manuscrit en pergamí del segle XII, important tant per la seva antiguitat com perquè conté una vintena de fragments litúrgics amb notació musical neumàtica. Entre ells, n'hi ha un d'excepcional, el conegut popularment com a *Cant de la Sibila*, una de les manifestacions més singulars del drama litúrgic medieval. Segons ens indica Gómez i Muntaner en el seu article de BIBLIOTECA INFORMACIONS sobre el leccionari, és la segona versió més antiga que es conserva a Catalunya amb música completa i la quarta de tot l'Estat espanyol.

A l'exposició «1 milió de llibres», s'hi poden veure algunes reproduccions fotogràfiques d'alguns d'aquests manuscrits, com per exemple: *Regla de la Congregación de la gloriosa virgen y martir Santa Barbara, sita en la parrochial de Nuestra Señora Santa Maria la Mayor de la villa de Tordesillas*, manuscrit miniat en un estil molt senzill, summament naïf, però que li confereix un encant i atractiu especials, o un petit manuscrit àrab de només 9 cm escrit en lletra magribí del segle XVII.

Però a la secció de Reserva no només s'hi troba llibre antic, sinó també altres tipus de documents especials, com un fons important que va formar part de la vida diària dels nostres avis i pares: es tracta de la col·lecció dels guions de Ràdio Barcelona, que recullen tota la programació des de l'any 1925 fins al 1958, així com també 256 guions d'obres teatrals emeses en el programa *Radio Teatro* de la mateixa emissora, entre els anys 1940 i 1970 i dirigides per Armand Blanch.

Tot i que les actuals polítiques d'adquisicions no permeten un increment d'aquest tipus de fons que es custodia a la Secció de Reserva, tenim la certesa que mai no deixarem de rebre algun document «molt molt especial».

Les publicacions periòdiques

El professorat de la nostra universitat sempre ha tingut molt interès a estar al dia de la informació científica més recent. Per aquest motiu, la UAB disposa d'una important col·lecció de publicacions periòdiques que permet al personal docent i investigador tenir les eines necessàries per portar a terme amb eficàcia la seva tasca professional.

Les biblioteques de la UAB són el reflex d'una universitat jove i la història del seu fons documental ens pot donar una visió del que ha estat el canvi d'un país que vivia el final de la dictadura fins a una societat democràtica dins la Unió Europea.

La UAB disposa actualment de 55.032 col·leccions de publicacions periòdiques, 19.038 de les quals estan en curs de recepció. Les revistes electròniques accessibles arriben a les 9.570.

Les noves tecnologies han canviat el sistema d'informació i poques coses han evolucionat més que la consulta de publicacions periòdiques a les biblioteques universitàries. Aquestes sempre han estat la font més actualitzada de coneixement i tant els investigadors com les editorials han buscat mitjans per aconseguir una circulació més immediata i més eficient de la informació.

Alguns importants avenços informàtics han estat vinculats a la necessitat de la rapidesa en la difusió de la recerca en totes les matèries; per això les publicacions científiques van ser pioneres en el món de l'edició digital.

Les institucions acadèmiques han seguit les passes de les grans editorials i avui moltes d'aquestes digitalitzen les seves pròpies publicacions: la UABPubD n'és un exemple.

L'exposició «1 milió de llibres a la UAB» és una variada mostra de les revistes que han tingut una especial importància per a cadascuna de les nostres biblioteques. També és una manera de veure que no només s'ha procurat adquirir les publicacions amb més impacte de cada especialitat, sinó que també s'ha fet un esforç per conservar un fons antic de qualitat.

Les humanitats estan representades per títols que donen a conèixer la riquesa i l'amplitud del fons de la UAB; entre aquests, algunes curiositats com els primers números de *Vanity Fair* (Michigan, 1915-), revista nord-americana de crítica i literatura que actualment encara es publica. També *Marvels*

et Tales (Detroit, 1997-), dedicada a l'estudi dels contes de fades i la literatura fantàstica, i *Revue du Chant Grégorien* (Grenoble, 1892-1940), especialitzada en aquesta modalitat de música vocal.

No hi falten les revistes d'art, com ara la prestigiosa *FMR* (Madrid, 1989-), edició espanyola d'una iniciativa fundada a Itàlia per l'editor i mecenes Franco Maria Ricci, o les revistes de pedagogia, representades aquí per *Pomme d'Api* (París, 1965), una publicació dedicada a l'educació infantil. *Ayer* (Madrid, 1991) és una mostra de la col·lecció de revistes d'història.

De les ciències socials s'exposen publicacions significatives de cadascun dels seus grans àmbits: l'economia (*Papeles de Economía Española*, Madrid, 1980-), les ciències polítiques (*Revista Española de Ciencia Política*, Madrid, 1999-), el dret (*Revista Jurídica de Catalunya*, Barcelona, 1895-) i la sociologia (*Revista Catalana de Sociologia*, Barcelona, 1995-).

La *Gaceta de la República* (Madrid i Barcelona, 1936-1939) és el diari oficial que es publicava durant la guerra civil espanyola; va ser continuat pel *Boletín Oficial del Estado*.

Completen la mostra dues publicacions del segle XIX: *El Foro Español* (Madrid, 1849-1850), un diari d'administració i jurisprudència, i *El Eco de Aduanas* (Madrid, 1863), una revista quinzenal de legislació comercial.

Quant a les ciències de la comunicació, s'ha optat per títols de prestigi i de llarga trajectòria, com *Public Opinion Quarterly* (Chicago, 1937-) i *Journal of Communication* (Nova York, 1951-). *Anàlisi* (Bellaterra, 1980-) és una revista de comunicació i cultura publicada per la mateixa UAB. La prestigiosa *Cahiers du Cinéma* (París, 1951-) estudia des de fa més de mig segle la història del cinema. *Anuncios* (Madrid, 1980-) incorpora les últimes tendències en el món de la publicitat i el màrqueting.

De les ciències pures i experimentals s'han seleccionat revistes tan influents com *Nature* (Londres, 1869-) i *Science* (Washington, 1883-). *Chemical Abstracts* (Columbus, Ohio, 1907-) és un butlletí de resums de publicacions de química d'abast internacional. *Annual Review of Genetics* (Palo Alto, Califòrnia, 1967-) i *Physical Review. Series E* (Melville, Nova York, 2001-) són dos títols importants en els seus camps res-

pectius, la genètica i la física. Totes aquestes revistes també estan disponibles en versió electrònica.

Del camp de la medicina s'exposen els primers números de la *Gaceta Médica Catalana* (Barcelona, 1881-1921), una de les revistes mèdiques més importants a finals del segle XIX.

La veterinària està representada per *La Veterinaria Española* (Madrid, 1857-1929), la revista espanyola de més transcendència en el seu camp en el tombant de segle. També dos dels títols més veterans, *Recueil de Médecine Vétérinaire* (Alfort, 1824-) i *The Veterinary Record* (Londres, 1888-), l'últim dels quals avui disposa d'una versió electrònica. Completa la selecció *The Veterinary Clinics of North America* (Filadèlfia, 1971-), una revista molt rellevant que publica números monogràfics.

Capítol a part mereix l'Hemeroteca General, amb un fons format per més de vuit mil col·leccions d'informació general i divulgació, amb més de tres-cents diaris, dels quals aproximadament cent estan en curs de recepció. A través del material exposat de l'Hemeroteca es pot fer un recorregut per esdeveniments que han marcat tant la nostra història personal i social com la història de la UAB

S'han escollit per ser exposats els primers números que conservem de diaris significatius dins de la història de la premsa al nostre país (*Avui*, *La Vanguardia*, *El País*, *El Periódico de Catalunya*) i els exemplars que recullen notícies tan rellevants com la mort de Franco (1975), el referèndum de l'Estatut d'Autonomia (1979), el cop d'estat de Tejero (1981) o els Jocs Olímpics de Barcelona (1992). No ens hem oblidat dels diaris nacionalistes catalans anteriors a la Guerra Civil (*L'Opinió*, *Acció Catalana*).

S'ha volgut incloure en la selecció dos dels diaris espanyols més antics i de més tiratge (*La Voz de Galicia* i *El Correo Español*) i uns quants dels diaris més populars del món (*Le Monde*, *The Times*, *The Yomiuri Shimbun*).

Entre les revistes, s'han inclòs publicacions històriques com *Blanco y Negro* i la satírica *L'Esquella de la Torratxa*. També exemples de revistes politicosocials de llarga trajectòria: *Cambio 16* i *Tiempo*, així com també títols de prestigi representatius de la cultura catalana: *Serra d'Or*, *L'Avenç*.

Lecturas i *¡Hola!* ens acosten al món de la premsa del cor, mentre que *Casa y Jardín* (decoració), *Geo* (viatges) i *Rockdelux* (música rock) són una mostra de les revistes divulgatives que actualment es poden trobar als quioscos. Finalment, s'exposen alguns títols de revistes comarcals catalanes i revistes estrangeres, i curiositats com el fanzine *Quecorrilaveu*, elaborat pels mateixos estudiants de la UAB en protesta per la guerra de l'Iraq, l'any 2003.

El llibre electrònic

Suposo que arribarà un dia que les biblioteques, tal com les coneixem ara, esdevindran un pur element arqueològic i la gent se'n farà creus que hi hagués un temps en què calia construir edificis per allotjar llibres i altres documents. Segurament trobaran d'un primitivisme impressionant el fet que s'hagués d'anar físicament a un lloc determinat per poder llegir un document qualsevol, de la mateixa manera que avui dia ningú no s'imagina haver d'anar a rentar la roba al riu o escriure un article com aquest amb una màquina d'escriure mecànica.

En una notícia apareguda al diari *La Vanguardia* el 25 d'agost passat, es feia esment que la Comissió Europea demanava als estats membres que unissin els seus esforços per tal d'aconseguir que el 2008 hi hagi dos milions d'obres, existents actualment només en paper, en format digital, i que s'arribi a més de sis milions l'any 2010. Calcula la Comissió que fer-ho costarà entre 200 i 250 milions d'euros. La xifra és important. I com és que es volen dedicar tants diners a reconvertir una cosa que, fet i fet, ja es té?

En el món del liberalisme econòmic capitalista en què vivim hom troba d'una perfecta normalitat dedicar recursos diners per aconseguir rèdits a curt termini que superin l'aportació inicial. Dit d'una altra manera, hom inverteix per aconseguir beneficis. Beneficis que consisteixen a tenir més del que es té. Així la pregunta es fa inevitable: què es pretén aconseguir passant els documents, principalment els llibres, del paper a un format digital? Per a la Comissió Europea, el principal benefici és la «democratització» de l'accés al patrimoni cultural europeu, entenent per democratització la popularització de

l'accés als documents per part de qualsevol persona de la Unió Europea, sigui on sigui, de manera gratuïta. Així, a mitjà termini, el que es vol arribar a assolir és un coneixement més gran de la cultura europea que reforci en la mentalitat dels europeus la idea d'Europa més enllà de les nacions que la conformen. Projecte ambiciós perquè en depèn ni més ni menys que la supervivència de la Unió Europea. Tot això en l'àmbit polític, que és un àmbit incert i discutible, on hi ha moltes coses a dir.

El que m'interessa, però, de la notícia, en aquest espai, és el fet de la digitalització. Els avantatges de la digitalització, i de la producció en format digital de documents, són, respecte al format analògic tradicional, claríssims. Per començar, la immensa majoria de la gent ja no utilitza mitjans analògics (paper, ploma, llapis, bolígraf, etc.) per a la confecció de qualsevol mena de document i, si ho fa, algú o altre ho transformarà en format digital, encara que sigui per a una versió impresa.

Aleshores és evident que, com més passos ens estalviem, millor. És un benefici. Qualsevol document digital és sempre reaprofitable amb el mínim esforç i té l'avantatge que en permet la distribució a través de les xarxes de comunicacions d'una manera pràcticament gratuïta.

La difusió d'un document digital qualsevol estalvia inqüestionablement una gran quantitat de feina i despesa respecte a la versió tradicional analògica (maquinària, persones, material, hidrocarburs, etc.). Un document digital no ocupa espai, ni cria pols, ni es desordena, ni s'extravia (encara que sí que es pot eliminar), ni es gasta, se'n poder fer còpies il·limitades i fins i tot se'n poder fer còpies en paper o en qualsevol altre suport.

En fi, que és una ganga. En una societat on l'espai és tan car, l'estalvi de paret i terra que suposa poder consultar la *Gran enciclopèdia catalana* a través de la xarxa és indubtablement un gran què. A més a més, els documents digitals permeten coses que els tradicionals no. Així, des de l'ús de la hipertextualitat, cerques en el text per localitzar ràpidament una determinada part, la inclusió d'elements multimèdia, fins a l'aplicació de programari extern per a la seva traducció instantània o la lectura en veu alta (per a gent amb deficiències visuals), els avantatges dels documents digitals no tenen rival en el suport tradicional en paper.

Per a les biblioteques, els documents digitals són una meravella. No ocupen espai, no s'han de conservar ni ordenar, no es perden i la gent els pot consultar des de qualsevol lloc del món. L'estalvi d'infraestructura, energia, mobiliari, personal, etcètera, etcètera és claríssim. Tot són beneficis.

Segons les dades més recents del Servei de Biblioteques, l'any 2005 es van consultar a la xarxa més de 750.000 articles de revistes. Un 50 % dels títols vius de revistes ja només hi són en format digital. Un 2 % de les monografies, també. La cosa sembla imparable. Anem de cap al document digital d'una manera irreversible. Ara bé, sempre hi ha gent que no veu la

cosa tan clara ni tan estúpida. A la nostra universitat sovint apareix la pregunta: però totes aquestes revistes digitals, que paguem religiosament, les tenim? En cas que ens en donem de baixa, on són? I els llibres, si en paguem l'accés, en paguem també la propietat? No són pas preguntes senzilles de contestar. La localització de la revista i el seu contingut són incerts. De fet, la localització física i real de qualsevol document digital d'accés a través de la xarxa és, en un moment donat, un pur misteri. Com ho és també la dels nostres diners. En sabem l'existència i en fem ús d'una manera merament «virtual» la majoria de les vegades.

Les persones que qüestionen la «realitat» d'aquesta mena de documentació no sembla pas que ho facin amb una cosa tan important com els seus propis calerons. Així sembla que no hi ha més remei que acceptar el món tal com és. El món funciona així.

En aquest món feliç, tan feliç, hi ha coses que no acaben de quadrar. Com és que encara hi ha gent, entre la qual em compto, que compra llibres? Es tracta potser d'una actitud romàntica mentre la tecnologia no resol de manera eficient la lectura a través de qualsevol giny? Potser sí. Ara per ara, encara no hi ha cap «interfície» plausible que pugui substituir el paper imprès. És només una qüestió de temps? Segurament. O potser no.

Potser la gent comprem llibres per llegir, simplement. La lectura. Aquí em sembla que ensopeguem en un escull. Els documents digitals formalment són iguals que els analògics. Un llibre és un llibre. Un llibre és una unitat argumental subjacent en la codificació de la informació. Un llibre s'ha de llegir i només es pot llegir sobre la base de dos vectors. Aleshores apareixen la seqüenciació temporal i, amb aquesta, l'argumentació. El llibre obra en el lector una transformació. El llibre digital permet esmicolar les seves pròpies bases, permet prescindir de la seqüenciació del temps fent que l'argumentació es perdi inevitablement. El llibre digital permet la perversió del llibre i el pot arribar a transformar en simple informació.

El llibre digital ens farà més erudits, ens permetrà saber més coses, però possiblement en coneixerem moltes menys. El llibre digital és fantàstic per a la consulta. Per a la lectura? Tinc els meus dubtes. El món i les biblioteques aniran com aniran. Per la meua banda, continuaré llegint llibres, mentre pugui, en el format actual. No necessiten interfície. Un cop impresos i relligats, no requereixen cap energia extra, parlen molt i no molesten a ningú. Fan olor i es poden tocar. Sovint, només de veure'ls en una prestatgeria, sobre la tauleta de nit, em sento acompanyat.

Com va dir un actor argentí parlant d'un director de cinema: «És un tipus útil respirando en una esquina».

Material cartogràfic: la Cartoteca General

La Cartoteca General col·labora en l'exposició commemorativa que té lloc a la Sala d'Exposicions UAB (a la Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General), amb motiu de la celebració del milió de documents a què han arribat les Biblioteques de l'Autònoma.

El material escollit s'ha seleccionat entre els, aproximadament, 42.000 fulls de mapes, 1.400 volums d'atles i 15.000 fotografies aèries verticals que constitueixen la col·lecció del Servei, basant-se en la seva representativitat (material utilitzat majoritàriament) o en el seu interès com a peces curioses. El conjunt d'aquests fons va començar a formar-se el 1981, a partir de la col·lecció que va reunir el Departament de Geografia de la UAB i que posteriorment ha esdevingut el nucli de l'actual Cartoteca. Els tres tipus de materials que s'hi recopilen són els mencionats anteriorment, dels quals podeu veure'n diferents exemples a l'exposició.

Els mapes

A la Cartoteca, el primer dels materials citats, els fulls de mapes, s'agrupa en funció de l'escala i del tipus de mapa (és a dir, del tipus d'informació que s'ofereix). Els principals grups són els mapes topogràfics i els ortofotomapes, dels quals en són mostra dos dels documents que trobareu a l'exposició: els fulls 421-1-6 del *Mapa topogràfic de Catalunya 1:5 000* i de l'*Ortofotomapa de Catalunya 1:5 000*. Altres categories inclouen mapes planimètrics, de comunicacions, de geografia física i de geografia humana. Tot i que els mapes anteriors es refereixen a Catalunya, la col·lecció de la Cartoteca no té una limitació

geogràfica. La imatge per satèl·lit d'Europa i el planisferi de Peters, també presents a l'exposició, en són només un parell d'exemples i podeu consultar la resta del fons disponible a Geodoc, el catàleg web de la Cartoteca, a través de l'adreça següent: <http://www.bib.uab.es/cartotec/c9/996.htm>, i al catàleg general de les Biblioteques de la UAB: <http://www.babel.uab.es/>. Així com en l'aspecte geogràfic no hi ha restriccions, en l'aspecte cronològic la col·lecció de la Cartoteca es basa en material modern, a partir del segle XX, i només recull material antic basant-se en dos tipus de documents: els reculls de reproduccions en format llibre i les reproduccions facsímils de certs mapes. En aquest cas, l'exposició ens mostra l'edició facsímil de la *Carte générale des monts Pyrénées, et partie des royaumes de France et d'Espagne*, originalment publicada cap al 1730,

Vista aèria de la UAB.

i que l'Institut Cartogràfic de Catalunya va editar, juntament amb un estudi sobre el mapa, el 1989. Si en el cas dels fulls del mapa topogràfic i de l'ortofotomapa parlàvem de dos dels tipus de mapes més utilitzats a la Cartoteca (i d'aquí la seva inclusió a l'exposició), el facsímil de la *Carte générale des monts Pyrénées...* no hi fi-

gura per la mateixa raó. Es tracta d'una de les poques reproduccions facsímils amb què compta el servei i, si a això hi afegim unes mides poc convencionals (118 x 193 cm) i una visió «francesa» dels Pirineus (en aquest cas Espanya queda al nord, amb Catalunya a la dreta), tenim una peça «sorprenent» dins el conjunt de la col·lecció.

Els atles

Les mateixes característiques d'abast cronològic i geogràfic que hem explicat per als fulls de mapes són vàlides per als atles. L'agrupació d'aquests darrers es fa seguint criteris geogràfics: continents, països, comunitats autònomes per a Espanya i comarques per a Catalunya. Dins cada àrea geogràfica, diferenciem els atles generals (que ofereixen informació física i política general) i els atles temàtics (els que expliquen una

matèria determinada en una zona concreta. Per exemple: atlas històric d'Armènia, atlas lingüístic de Catalunya, atlas econòmic de la Xina, documents, tots aquests, que podeu trobar a la Cartoteca). A l'exposició hi podeu veure *An Atlas of Palestine: the West Bank and Gaza*, com a mostra dels diferents àmbits geogràfics que comprèn la col·lecció. En aquest cas, l'atlas, a més d'oferir informació general sobre la zona, fa comparacions cronològiques a partir de fotografia aèria de diferents èpoques, contrastant el creixement i l'expansió dels nuclis urbans (o d'allò que es vulgui estudiar) durant períodes determinats. Com veurem en el següent tipus de material, aquest és un dels principals usos de la fotografia aèria.

Les fotografies aèries

La col·lecció de fotografia aèria vertical de la Cartoteca es compon, com ja hem dit, d'uns 15.000 fotogrames, positius de 23 x 23 cm. La cobertura geogràfica és, bàsicament, Catalunya, encara que es disposa de fotografies puntuals d'algunes capitals de província de la resta de l'Estat (Madrid, València, Bilbao). En l'àmbit de Catalunya, les escales van des d'1:30 000 (que cobreixen pràcticament tot el territori català) fins a 1:5 000 (que inclouen una part del Vallès i el Barcelonès). Cronològicament, el vol més antic és el vol americà dels anys 1956-1957 i els més moderns, dels anys 2000 i 2003, ja en color. El seguiment temporal d'una mateixa zona permet, com en el cas de l'atles de Palestina, veure com evoluciona urbanísticament

una àrea, quina era la vegetació predominant abans d'un incendi, etc. En aquest cas, a l'exposició comprovareu com era la zona que actualment ocupa la nostra universitat abans que aquesta s'hi construís i com la seva construcció i el creixement de les ciutats que l'envolten han configurat el paisatge actual del nostre entorn. Els quatre fotogrames exposats són quatre fotografies aèries de la zona de Sant Cugat-Cerdanyola dels anys 1956, 1967, 1987 i 2000. En ser aquesta una àrea geogràfica d'estudi important dins les diferents assignatures sobre ordenació del territori que s'imparteixen a la UAB, la Cartoteca n'ha recopilat fotografies aèries amb uns intervals de vint anys, la qual cosa permet fer un seguiment interessant de la zona.

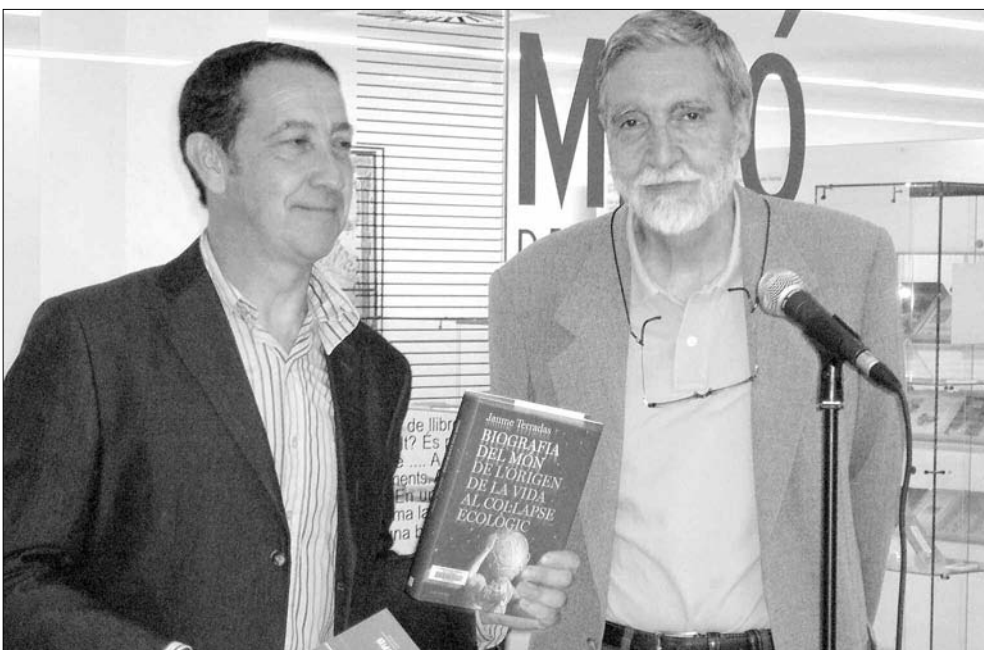
A més del fons documental que acabem de descriure, el Servei també disposa d'aparells d'observació com estereoscopis i altres petites eines per ajudar en la consulta i el treball amb la cartografia (taula de llum, lupes, curvímetres...).

Finalment, aprofitant la fita del milió de llibres i recordant que totes aquestes col·leccions es van començar a recopilar el 1981, voldríem destacar que la Cartoteca fa vint-i-cinc anys que ofereix els seus serveis a la comunitat universitària i que en aquest temps s'ha constituït com una de les cartoteques universitàries catalanes més importants.

Que ho sigui per molts anys!

Marta Gil
Cartoteca General

El llibre 1 milió

El rector i l'autor del llibre 1 milió, durant la inauguració de l'exposició.

L'exposició es titula «1 milió de llibres». I us deueu preguntar: i quin és el llibre 1 milió?

Doncs aquesta fortuna ha recaigut en l'obra *Biografia del món: de l'origen de la vida al col·lapse ecològic*, del Dr. Jaume Terradas, catedràtic emèrit de la UAB.

L'edició catalana ha estat publicada per Columna i l'edició en castellà, per Destino.

Manuels i eines per a la docència

En el seu origen en el segle XII, la universitat, *universitas magistrorum et scholarium*, va néixer com a corporació de col·laboració i suport a l'aprenentatge intel·lectual. El gremi de professors, *universitas magistrorum*, acceptava i aprovava els aprenents que, sota el seu mestratge, assolien la graduació, *licentia ubique docendi*, que els permetia esdevenir també ensenyants i, més tard, professionals.

Avui, al segle XXI, aquest continua sent un dels objectius principals de la universitat.

Des del primer moment, el llibre, que havia estat un dipòsit de coneixements circumscrit a les biblioteques monàstiques, esdevé una eina necessària en el món universitari per transmetre i conèixer noves idees.

En l'àmbit acadèmic, l'intent d'homogeneïtzació dels plans d'estudis per part de l'anomenat Plan Caballero de 1807 i l'establiment del nou tipus d'universitat liberal amb la Llei Moyano de 1857 van afavorir la necessitat de textos per als universitaris, que van ser possibles gràcies al fet que, a principis del segle XIX, l'aparició de la premsa de vapor i la fabricació de paper en fulls continus i amb pasta de paper com a matèria primera van transformar el món del llibre i en van estendre l'ús.

Amb la Llei de reforma universitària (LRU) de 1983, la universitat ha començat una nova etapa d'autonomia universitària i de grans canvis: els estudiants universitaris augmenten exponencialment, el nombre d'universitats creix i les titulacions es diversifiquen i s'especialitzen. Amb aquest panorama, és lògic pensar que es necessiten materials diversos, tant per a la docència com per a la discència.

Darrerament, l'Espai Europeu d'Educació Superior, encara en període d'implantació, ha fet créixer més que mai la demanda d'eines a les universitats.

Concretament a la UAB, l'article 4 dels seus Estatuts ens diu que una de les seves finalitats és «Exercir la docència de grau

superior, tant pel que fa al coneixement i a la cultura com pel que fa a la formació especialitzada i la preparació per a l'exercici professional, amb un esperit de recerca constant de la qualitat i l'excel·lència».

Per això, el Servei de Biblioteques, a l'article 2 del seu Reglament, es compromet a: «Processar, conservar i difondre els fons bibliogràfics i documentals de la UAB per tal d'atendre'n les necessitats docents i d'investigació».

Si la docència a la UAB volem que sigui de qualitat, és evident que les eines que les biblioteques han d'oferir també ho han de ser. El Servei de Biblioteques fa el seguiment continu dels programes de les assignatures per posar a l'abast dels estudiants la bibliografia recomanada, tant bàsica com complementària, i la seva actualització constant.

A més, també posa a l'abast de l'usuari els documents d'ajut que pot necessitar en les seves pràctiques o de formació instrumental, com ara enciclopèdies, diccionaris, bibliografies, manuals d'estil i d'ofimàtica, textos legals, formularis, taules, atles...

Cal tenir present que cada biblioteca, segons les disciplines que s'estudien en les escoles i facultats vinculades, té un tipus diferent de material docent. Les ciències i enginyeries fan servir manuals actualitzats constantment, de la mateixa manera que algunes de les ciències socials, com ara el dret, que es troba en el mateix cas perquè canvia dia a dia i els manuals antics esdevenen obsolets ràpidament. A l'altra banda del ventall trobem les humanitats, que canvien en menor mesura i la seva bibliografia pot tenir una vigència molt llarga, fins i tot indefinida si pensem, per exemple, en la literatura.

Les noves tecnologies afavoreixen l'actualització de les eines d'estudi i proporcionen l'accés immediat als canvis. Una bona mostra en són:

- l'edició en línia del manual bàsic de medicina *Harrison's principles of Internal Medicine*, <http://www.accessmedicine.com/resourceTOC.aspx?resourceID=4>
- les actualitzacions dels textos legals que ofereixen gratuïtament les principals editorials, per exemple Civitas: http://www.civitas.es/portal/page?_pageid=439,50879&_dad=portal&_schema=PORTAL
- els exercicis i problemes amb autocorrecció adjunts a l'edició en línia de *Principios de economía* de Mochón Morcillo: <http://www.mcgraw-hill.es/olc/mochonprincipios/alumn/marcp.htm>

Cada biblioteca en el seu pla de col·lecció preveu el nombre d'exemplars d'un mateix títol que es poden posar a disposició dels alumnes, en funció dels grups que hi ha, per afavorir-ne la consulta. És una llàstima que alguns alumnes utilitzin aquests manuals com si fossin de la seva propietat i els retornin subratllats i amb anotacions. Sembla que no s'adonin que un llibre en aquestes condicions és un llibre malmès i que, si s'ha de tornar a comprar, empobreix el pressupost que podria dedicar-se a adquirir altres títols nous.

A l'exposició «1 milió de llibres» hem pogut mostrar alguns dels manuals més utilitzats a les nostres biblioteques. Uns quants exemples representatius en són:

BONAGURA, John D. *Kirk's current veterinary therapy. Small animal practice*. 13a ed. Filadèlfia: W.B. Saunders, cop. 2000.

DÍEZ-PICAZO, Luis; GULLÓN, Antonio. *Sistema de derecho civil*. 4 vols. Madrid: Tecnos, 2002-2006.

S'han fet moltes edicions d'aquesta obra, però no tots els volums tenen el mateix nombre d'edicions. Com que cada volum està dedicat a una part del dret civil, és una obra recomanada a tots els cursos de la llicenciatura.

FARRERAS VALENTÍ, P. *Medicina interna*. 15a ed. Madrid [etc.]: Elsevier, cop. 2004.

GIDDENS, Anthony. *Sociología*. 4a ed. Madrid: Alianza, 2004.

KASPER Dennis L. [et al.] editors. *Harrison Principios de Medicina Interna*. 16a ed. Mèxic [etc.]: McGraw Interamericana, cop. 2005.

Principal manual de medicina, actualment disponible també en línia.

KOZIER, Barbara [et al.] *Fundamentos de enfermería: conceptos, proceso y práctica*. 7a ed. Madrid [etc.]: McGraw-Hill Interamericana, cop. 2005.

LAUDON, Kenneth C.; LAUDON, Jane P. *Sistemas de información gerencial: administración de la empresa digital*. 8a ed. Mèxic, [etc.]: Pearson Educación, 2004.

MANKIW, N. Gregory. *Principios de economía*. 3a ed. Madrid: McGraw-Hill, 2004.

— *Macroeconomía*. 4a ed. Barcelona: Antoni Bosch, 2004. Aquests manuals són dels més utilitzats a la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales. També es disposa de l'edició original en anglès perquè s'imparteixen classes en aquesta llengua.

MORENO CABRERA, Juan Carlos. *El universo de las lenguas: clasificación, denominación, situación, tipología, historia y bibliografía de las lenguas*. Madrid: Castalia, cop. 2003.

Exemple d'un dels manuals del camp de les humanitats, no gaire nombrosos, com ja s'ha dit.

MOSSEL, D. A. A.; MORENO GARCÍA, Benito; STRUIJK, Corry B. *Microbiología de los alimentos*. 2a ed. Saragossa: Acribia, 2003.

NELSON, David L.; COX, Michael M. *Lehninger Principles of Biochemistry*. 3a ed. Nova York: Worth, cop. 2000.

SALAS, Saturnino L. *Calculus: una y varias variables*. 4a ed. Barcelona: Reverté, 2002-2003.

Podem observar que, en general, els estudiants sol·liciten els manuals en castellà o català i, per tant, en molts casos són traduccions, tot i que es procura adquirir l'edició original, sobretot en el cas que sigui d'una edició posterior o en l'estudi de llengües.

El que hem citat és una petitíssima mostra del que es pot trobar a les nostres biblioteques, només pel que fa a manuals. Tenim molts més documents que us poden interessar... en tenim un milió!

Bibliografia

RODRÍGUEZ-SAN PEDRO, Luis E. *Historia de la universidad en España*. Universia Universidades [pàgina a Internet] Madrid: Portal Universia, [s.a.]. [Consulta 18 setembre 2006] <http://universidades.universia.es/info-general/historia/historia.htm>

Cedoc

El Centre Documental de la Comunicació (Cedoc) conté un dels fons especials de les Biblioteques de la UAB. Es tracta d'un centre adscrit a la Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General, situat a la primera planta del mateix edifici, i que reuneix una importantíssima col·lecció de documentació política.

D'ençà de la seva creació els primers anys setanta, el Cedoc ha anat augmentant els seus fons amb uns criteris ben clars: la recollida i conservació de documents sobre la vida política, sindical i associativa catalana i espanyola, preferentment de l'època de la postguerra civil espanyola i de la posterior etapa de la transició. Gran part d'aquests materials són documents únics i molt valuosos, ja que es van editar a l'exili o bé de manera clandestina durant l'època franquista. Altres tenen un marcat caràcter històric i testimonial, com ara el text de la *Constitución de la República Española de 9 de Diciembre de 1931*, o altres textos legislatius d'entre els primers que el govern de Franco va promulgar, com per exemple: *Ley de 10 de Febrero de 1939 de Responsabilidades Políticas*, publicada a Burgos l'any 1939, o *Legislación vigente sobre redención de las penas por el trabajo y libertad condicional...*, en edició de Santiago Carrera Castillo i publicada a Madrid el 1940.

Una altra part important del fons del Cedoc, la més moderna potser, correspon a les publicacions internes de partits polítics, sindicats o associacions (veïnals, de joves, etc.). La tipologia d'aquests documents va des dels seus respectius congressos, reglaments o actes fundacionals, fins a programes, campanyes electorals i resultats d'eleccions generals, autonòmiques, locals o referèndums. Si els documents generats per partits polítics o sindicats ben coneguts, com el PSC, el PSUC, IU, el PP o la UGT, són nombrosos, també n'hi podreu trobar d'altres provinents de formacions polítiques amb menor afiliació o implantació: PORE, POSI, Unió Mallorquina, Partido Andalucista, etc.

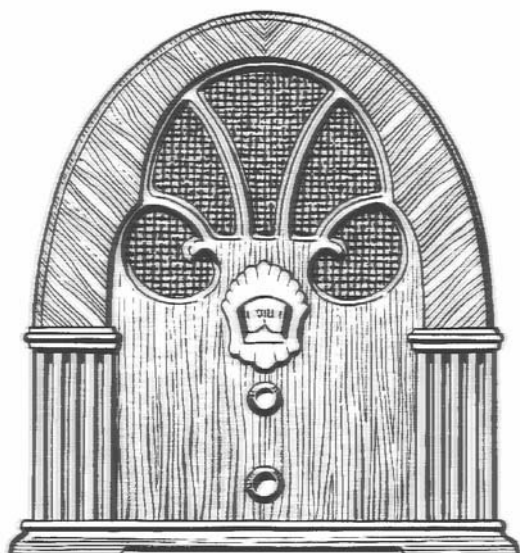
Pel que fa als diferents tipus de material i segons el seu suport, actualment el Cedoc disposa d'uns 15.000 llibres i fulls, aproximadament 8.535 títols de revistes, uns 10.000 cartells i també altres materials gràfics i sonors, com per exemple quatre-centes hores de gravacions d'espais de propaganda electoral. Aquesta col·lecció s'amplia contínuament amb diferents adquisicions o donacions. D'entre les últimes a arribar, cal mencionar la feta pel ja dissolt PSAN (Partit Socialista d'Alliberament Nacional), que ha fet dipositar dels seus arxius i documents el Cedoc.

Així doncs, ens trobem davant d'un fons amb una temàtica molt específica i que pot resultar imprescindible per a molts analistes de la situació política actual a Catalunya i a Espanya.

Un altre fons molt important de característiques similars és el del Pavelló de la República de la Universitat de Barcelona. Aquest conté documents principalment pertanyents al període de la Segona República, la Guerra Civil i l'exili, tot i que també té un fons important sobre l'activitat política clandestina en l'època franquista. Així doncs, podríem dir que es tracta de dos centres únics i complementaris, dels més complets sobre aquest període de la nostra història a l'Estat espanyol.

D'entre el milió de documents que formen el fons actual de les Biblioteques de la UAB, només una petita part correspon als documents dipositats al Cedoc, però el fet que el seu volum en xifres no sigui significatiu no vol dir que aquest fons no constitueixi una part important i molt interessant dels documents que té la nostra universitat. Per això el Cedoc contribueix també amb alguns dels seus documents a l'organització de l'exposició que commemora el milió de llibres de les Biblioteques de la UAB.

Com podreu observar si visiteu l'exposició, els materials exposats pertanyents al Cedoc tenen, lògicament, un clar caràcter polític. Hi trobareu cartells, llibres i, fins i tot, alguna publicació clandestina. Són un petit apunt del contingut d'aquest fons especial. Un breu repàs a la nostra història més immediata i un motiu més pel qual us convidem a visitar-nos.

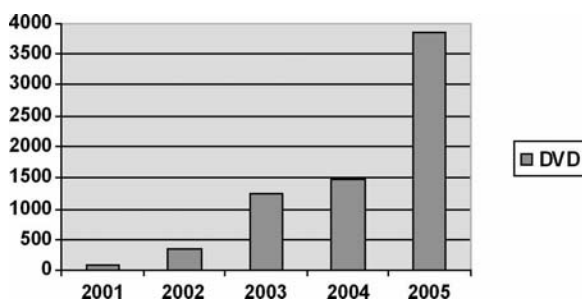
Fons d'àudio i vídeo

La presència de fons audiovisuals a les Biblioteques de la UAB és relativament recent. Si bé el 2001 el fons d'àudio i vídeo* era de només 12.905 documents, les Biblioteques, en un termini de només quatre anys, han incrementat en un 70 % aquesta xifra, fins a arribar a un total de 21.490 documents a finals de 2005. També ha augmentat considerablement el nombre d'aparells que en permeten la consulta.

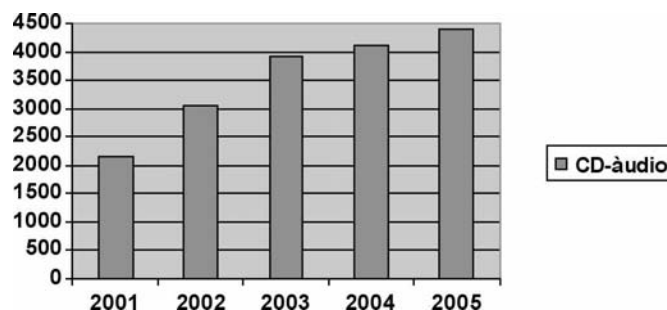
Aquests fons inicialment eren, pràcticament en la seva totalitat, en format analògic. En els últims anys hem pogut anar constatant un canvi de tendència cap a suports digitals que ens han portat al model actual de mediateca híbrida, on tenen cabuda formats analògics i digitals.

A l'exposició que hi ha a la Sala d'Exposicions de la UAB fins al desembre de 2006, amb motiu de la celebració del primer milió de llibres, s'hi pot veure una mostra de la gran varietat de formats que s'han anat succeint amb el pas del temps. Els arxius d'àudio en bobina i casset sonora han deixat pas als CD-àudios, i els antics formats analògics de vídeo (beta, betacam, U-matic o VHS) han estat substituïts per DVD.

L'augment dels fons digitals queda palès en els dos gràfics que presentem a continuació.

*Evolució del fons de DVD a les Biblioteques de la UAB del 2001 al 2005.
El fons de DVD ha passat en quatre anys de 112 a 3.833 documents.*

*Evolució del fons en CD-àudio a les Biblioteques de la UAB del 2001 al 2005.
El fons de CD-àudio ha passat de 2.148 a 4.412 documents.*

Tot i la presència d'aquests formats a les diferents biblioteques de la UAB, podem dir que el fons audiovisual es concentra a les biblioteques d'Humanitats i de Comunicació i Hemeroteca General. Aquests centres acullen el 85 % dels 21.490 documents d'àudio i vídeo que hi ha a les Biblioteques de la UAB. Els fons d'aquests dos serveis és complementari.

Les mediateques d'Humanitats i de Comunicació i Hemeroteca General

Ambdues biblioteques van posar en funcionament una mediateca, des dels inicis de la seva creació, que va donar continuïtat a les que s'havien creat anteriorment a la Biblioteca de Ciències de l'Educació i a la Biblioteca de Ciències de la Comunicació.

Es planteja bàsicament un fons que doni suport a la docència i, si escau, a la investigació.

La Biblioteca d'Humanitats redacta un Pla de col·lecció per tal de seguir unes directrius concretes.

Així doncs, pel que fa a la música gravada en CD-àudio, es pretén que estigui representada en tots els gèneres, sempre atenent les necessitats dels estudis que necessiten aquest suport addicional. Majoritàriament s'incideix en música antiga, clàssica i jazz, tot i que es procura anar tenint representades la música tradicional, la contemporània i les diferents tendències sorgides del jazz... Es complementa amb gravacions en DVD de concerts, ballets, recitals, òperes, etc.

També s'estan comprant arxius sonors, llibres parlats, recitals de poesia etc., un material que té un gran increment en els catàlegs de les firmes musicals i d'editorials de prestigi.

El format DVD ens proporciona dos tipus de materials. Un és el cinema, del qual s'estan fent col·leccions de cinema clàssic i de totes aquelles pel·lícules de caire històric que poden ajudar a comprendre qualsevol tema. L'altre material serien els reportatges monogràfics, de productores especialitzades o de cadenes de televisió, que incrementen la informació que s'ha donat a classe.

Un altre tipus de material són els equips multimèdia, és a dir, aquell material que consta de dos formats: en paper i di-

*Dades extretes de la Memòria del Servei de Biblioteques.

gital. Sol tractar-se de documents per estudiar llengües, per fer classes pràctiques, com a complement de manuals, per donar suport a l'ensenyament amb infants, etc.

La Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General disposa d'un important fons de CD-audio on totes les tendències musicals hi són representades. Les nombroses col·leccions d'efectes sonors que donen suport a les assignatures que promouen les creacions de ràdio, TV i cinema hi són especialment presents. Un complement a aquests enregistraments sonors d'accés lliure a la sala és l'accés a la base de dades *Play production music*, que permet cercar centenars de fragments de música per poder escoltar-los i incorporar-los als treballs de les assignatures de pràctiques impartides a la Facultat de Ciències de la Comunicació.

Pel que fa al fons de vídeo, l'accés a reculls de publicitat espanyola i estrangera i a festivals publicitaris (en DVD o a través d'Internet) constitueix un material interessant per als alumnes de publicitat. Una àmplia representació de pel·lícules de diferents directors i gèneres atén les necessitats de les assignatures relacionades amb el cinema.

La font d'informació més important pel que fa als programes de televisió la trobem a *3alacarta*, que permet veure la televisió en directe i accedir a l'arxiu d'alguns programes emesos per TV de Catalunya. Finalment, nombroses col·leccions de sèries televisives en DVD faciliten l'estudi d'aquest gènere.

Consulta de fons audiovisual d'accés remot

El juny de 2002, es va posar en funcionament el Servei d'Àudio i Vídeo Digital a la Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General, el qual va possibilitar la consulta a través de la xarxa informàtica (en format *streaming*) de determinats fons d'àudio i vídeo: creacions dels alumnes de la Facultat, col·leccions d'efectes sonors i material de pràctiques de les assignatures de la Facultat. D'aquesta manera, l'accés a la consulta d'aquest fons es podia fer en diferents punts ubicats a la Biblioteca i als estudis de ràdio per part de diferents usuaris simultanis.

Durant el període juny 2002–desembre 2005 es van rebre un total de 33.978 peticions de consulta remota d'arxius d'àudio i vídeo. Aquesta xifra és similar a la consulta local de fons d'àudio i vídeo durant el 2005.

La propera tardor s'inaugurarà el Dipòsit de Documents Digitals (DDD) del Servei de Biblioteques. Inclourà una aplicació de cerca que permetrà la localització i recuperació del document sense limitacions d'espai i temps. Qualsevol usuari hi podrà accedir a través d'Internet des de qualsevol ordinador de la UAB i, fins i tot, des de casa seva a través del Servei de Xarxes Privades Virtuals.

Buscar noticias a la prensa diaria: *My news on line*

Els usuaris de la Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General tenen a la seva disposició, des de principis d'any, un nou cercador de notícies aparegudes a la premsa diària: *My news on line*. Aquesta base de dades buida més de cent títols de diaris nacionals i regionals, i una petita selecció de diaris internacionals, siguin gratuïts o de pagament.

La podeu consultar des dels ordinadors de la planta 4 de la Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General, juntament amb altres bases de dades de premsa, com Iconoce i EfeData.

Els prop de cent títols buidats corresponen majoritàriament als principals diaris que es publiquen actualment a Espanya, incloent-hi diaris d'informació econòmica, esportiva i mèdica, butlletins oficials (*BOE* i *DOGC*) i notícies redactades per les agències Efe i Europa Press. El buidatge es fa a partir de les versions impreses dels diaris, excepte en el cas d'aquelles publicacions que només tenen edició electrònica. La premsa estrangera està representada per set títols de gran difusió als seus països d'origen.

Una llista dels mitjans buidats, ordenats per ordre alfabètic, indica des de quina data estan disponibles. Veureu que els fons més antics es remunten a l'any 1996.

Les opcions «Cerca ràpida» i «Cerca avançada» us permeten delimitar les paraules que voleu buscar, el període cronològic i les fonts on voleu que el cercador faci la cerca.

Entre els resultats obtinguts, podeu visualitzar el text complet de les notícies que us interessin i, si la notícia està disponible en PDF, la podeu veure en el seu format original dins la pàgina del diari.

My news on line permet enregistrar i imprimir les notícies. Adreceu-vos al personal de la Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General si teniu algun dubte sobre el seu funcionament.

Fons especials i personals

Les biblioteques han esdevingut centres idonis per guardar-hi molta diversitat de documents, i la sistematització de totes les tasques que s'hi desenvolupen les ha fet mereixedores de la confiança d'aquells que, en un moment de la seva trajectòria vital, decideixen conservar i preservar certa documentació personal, el tractament de la qual permetrà donar continuïtat i sentit a la seva tasca, gràcies a l'ordenació, conservació i difusió públiques que se'ls dispensarà. L'acceptació d'aquest material, sovint en suports molt diferents, obliga a plantejar i descriure protocols de tractament, tant des del punt de vista catalogràfic com de conservació i de difusió. És a dir, com es descriuen els diferents elements que el formen, com s'emmagatzemen, com se'n garanteix una bona conservació i quins elements podem utilitzar per donar a conèixer aquest fons. Avui destacariem els fons següents:

- Fons personals: que inclourien tot aquell material que una persona guarda i que configura el mapa de la seva història intel·lectual i professional.
- Fons especials: de caràcter molt específic, alguns procedents de donacions personals o institucionals.

En aquests moments, la Universitat Autònoma de Barcelona conserva els següents:

El fons José Agustín Goytisolo

Des del 27 de febrer de 2002, la Universitat Autònoma de Barcelona acull el fons documental del poeta J. A. Goytisolo. El llegat ha estat cedit per l'esposa del poeta, Asunción Carandell, i per la seva filla, Júlia Goytisolo Carandell, i inclou manuscrits, correspondència, arxiu fotogràfic, documents audiovisuals i textos impresos, material de premsa, així com part de

la biblioteca personal i altra documentació privada. Aquest fons neix lligat a la Càtedra Goytisolo, que serà l'encarregada de potenciar-lo i difondre'l. Són igualment objectius de la Càtedra la preparació d'una edició crítica de l'obra completa de J. A. Goytisolo, la col·laboració en l'ordenació i catalogació del seu llegat i la difusió de l'obra del poeta. Des de la data en què va arribar el llegat, ja s'han dut a terme dos simposis internacionals José Agustín Goytisolo els anys 2003 i 2005, fet que contribueix a consolidar els objectius de la Càtedra. Podeu consultar la pàgina <http://hipatia.uab.cat/exposicions/goytisolo/entrada.html>

El fons Pere Calders

Pere Calders va decidir que lliurava el seu fons personal, fruit de l'interès que un grup de professors sentien per la seva persona i obra, i que es va concretar amb la investidura com a doctor *honoris causa* l'any 1992. Abans de morir va confiar a la UAB alguns manuscrits de la seva obra i la correspondència amb el seu pare des de Mèxic. Més tard, la donació per part dels fills s'ha anat fent del 1992 al 2000. La diversitat de materials és àmplia i recorre les diferents etapes de la vida de l'home i de l'escriptor. La darrera remesa d'aquests va ser motivada per l'exposició que es va fer al CCCB entre l'octubre de 2000 i el gener de 2001. El llegat consta de documentació personal i familiar, activitats professionals, obra creativa: publicada i inèdita, i un gran nombre de correspondència familiar i professional. El Simposi Internacional Pere Calders, organitzat pel Departament de Filologia Catalana i l'Institut d'Estudis Catalans, sota el títol *L'escriptor i el seu temps*, i que va tenir lloc a Barcelona el novembre de 2000, va ser un homenatge a la figura del poeta i un impuls per al coneixement de la seva obra en general i per al tractament documental del seu llegat més personal. També podeu consultar la pàgina <http://hipatia.uab.cat/exposicions/calders/Calderssimposi.htm>

El fons Jordi Arbonès

Jordi Arbonès ha esdevingut una persona molt significativa en la història de la traducció i la literatura recents, perquè va donar a conèixer al lector català grans noms de la literatura anglosaxona. La família, conscient de la importància de la difusió i estudi d'una de les obres més extenses en el camp de la traducció de la segona meitat del segle XX, va cedir el llegat del traductor a la Universitat Autònoma de Barcelona. Consisteix en un gran nombre de traduccions pròpies o originals editades, la seva biblioteca particular, amb molts llibres dedicats per autors rellevants, primeres edicions o edicions molt antigues, manuscrits inèdits, una copiosa correspondència amb personalitats de les lletres i de la cultura catalanes i abundant material de premsa. Aquest fons també neix lligat a la Càtedra Jordi Arbonès, la primera de tot l'Estat dedicada a un traductor,

que representa un reconeixement del món acadèmic a la tasca de la traducció. Va ser creada per la Facultat de Traducció i d'Interpretació i el Departament de Traducció i d'Interpretació de la Universitat Autònoma de Barcelona el 21 de maig de 2003. Podeu consultar la pàgina <http://www.fti.uab.es/arbones/index.html>

Els continguts d'aquests tres fons estaran dipositats a la Biblioteca d'Humanitats, la qual, ja des dels inicis, dona suport a tota la part tècnica que aquestes accions reclamen.

Biblioteca Econòmica Carandell

La Biblioteca Carandell es va inaugurar a la Universitat Autònoma de Barcelona el mes de febrer de 1981. El seu fons va ser transferit a la UAB mitjançant un acord signat el 28 de setembre de 1979 per l'Associació Industrial Tèxtil del Procés Cotoner (AITPA), que en detenia la propietat, i amb una col·laboració especial de l'antiga Caixa de Pensions per a la Veïlla i d'Estalvis, «la Caixa». Es tracta d'un fons bibliogràfic especialitzat en temes d'economia i pensament econòmic, sociologia i dret del segle XVI al XX (i molt especialment en història econòmica del segle XIX i començament del XX), constituït al llarg de molt temps per l'economista Joan Carandell, a qui l'havia adquirit l'AITPA el 1960. Està situada al fons de l'Àrea de Monografies (planta 0) de la Biblioteca de Ciències Socials, en una sala separada de la resta de fons bibliogràfic. <http://www.uab.cat/Document/guiacarandell.pdf>

Unitat d'Estadístiques

La Unitat d'Estadístiques és una secció de la Biblioteca de Ciències Socials especialitzada en fons estadístiques de diverses matèries: economia, finances, demografia, sanitat, cultura, medi ambient, turisme, agricultura, etc. Està situada a la planta -1 de la Biblioteca de Ciències Socials i el seu fons el constitueixen bàsicament 6.500 títols de publicacions amb dades estadístiques: publicacions periòdiques, monografies, anuaris, directoris, etc.

Entre aquestes publicacions cal destacar especialment:

- Uns 1.100 títols de memòries d'empreses, bancs, caixes i cambres de comerç en suport paper i informàtic.
- Bases de dades: uns 230 títols en suport digital.
- 100 títols de publicacions estadístiques en suport microfilm o microfitxa.

<http://www.uab.cat/Document/guiaestadistiques.pdf>

El fons Josep-Joan Piquer i Jover

Aquesta col·lecció d'uns 450 documents sobre protecció dels infants, adopció i delinqüència juvenil és consultable a la Bi-

blioteca de Ciències Socials des del maig de 2004. Josep-Joan Piquer, pedagog, va orientar la seva tasca cap a la readaptació d'infants abandonats. Profund coneixedor de la problemàtica de la infància marginada, va recollir un important fons documental sobre aquesta temàtica d'un període que agafa des de començaments del segle XX fins als anys seixanta aproximadament. <http://www.bib.uab.cat/socials/bjpiquer.htm>

El fons d'Història de les Ciències

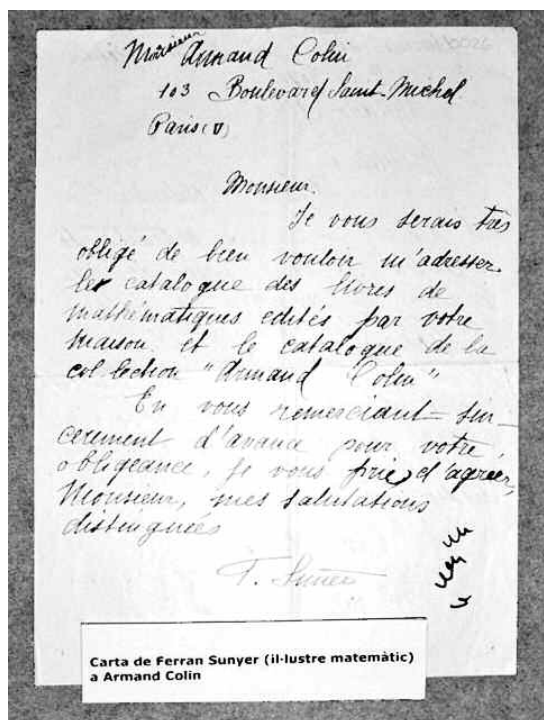
Especialitzat en l'estudi històric de les ciències, especialment del segle XVII ençà, aquest fons es troba a la Biblioteca de Ciències i d'Enginyeries i està format per una escollida col·lecció de monografies i revistes, impulsada pel Centre d'Estudis d'Història de les Ciències (CEHIC), l'embrió de la qual va ser la col·lecció d'història de la ciència del Centre Borja de la Companyia de Jesús, reunida pels catedràtics de la UAB Albert Dou i Manuel García Doncel. També hi ha nombroses fonts originals, entre les quals cal destacar els *Archives for the history of quantum physics*, els *Landmarks of science* i els fons personals de Josep M. Millàs i de Ferran Sunyer i Balaguer.

El fons Millàs

La biblioteca personal de Josep Maria Millàs Vallicrosa (1897-1970) —prestigiós filòleg i historiador de la ciència—, adquirida per la UAB l'any 2000, va suposar una aportació notable a la col·lecció d'història de les ciències, especialment pel que fa a ciència àrab, instruments científics, història de l'astronomia i de les matemàtiques i historiografia de la ciència. L'article que el professor Xavier Roqué del CEHIC va publicar al núm. 22 (desembre de 2000) de la revista BIBLIOTECA INFORMACIONS, que es pot consultar a <http://ddd.uab.es/pub/bibinf/bi-22.pdf>, és una excel·lent presentació d'aquest fons i d'aquest investigador.

L'arxiu Sunyer

La cessió a la UAB per part de la Fundació Ferran Sunyer i Balaguer de l'ús de l'arxiu del matemàtic Ferran Sunyer i Balaguer, que inclou correspondència amb altres matemàtics i entitats científiques, treballs, apunts, articles periodístics, *curriculum vitae*, premis, reunions i bibliografia, ha posat a disposició dels investigadors de la història de les matemàtiques al nostre país una documentació de remarcable interès. Basat en aquest arxiu, el llibre *Ferran Sunyer i Balaguer (1912-1967)* d'Antoni Malet, publicat per la Societat Catalana de Matemàtiques, el 1995, és una contribució al coneixement d'aquest matemàtic —que, segons aquest autor, ha estat entre el millor en profunditat i originalitat que han donat les matemàtiques espanyoles entre 1940 i 1970— així com de la comunitat matemàtica espanyola de l'època.

Actualment, en el marc del Servei d'Arxius de Ciència, <http://www.sac.cat/>, servei coordinat pel CEHIC i l'Arxiu General de la Universitat Autònoma de Barcelona, s'està treballant en la descripció d'aquest fons.

El fons d'Història de la Informàtica

L'interès de preservar la història recent d'una tecnologia que ha tingut un impacte extraordinari des de mitjan segle XX està al darrere de la creació d'aquesta col·lecció, que es proposa recollir materials que, per la seva antiguitat o valor intrínsec, poden contribuir a futurs estudis històrics sobre la tecnologia informàtica al nostre país. L'article que el professor Néstor Herrán, del CEHIC, va publicar al núm. 28 (juliol de 2004) de la revista BIBLIOTECA INFORMACIONS, que es pot consultar a <http://ddd.uab.es/pub/bibinf/bi-28.pdf>, així com la pàgina web específica d'aquesta col·lecció, <http://www.bib.uab.es/ciencies/hi.htm>, ofereixen més informació sobre aquest fons de la Biblioteca de Ciències i d'Enginyeries i sobre el seu pla de desenvolupament.

Més informació a la pàgina web de fons especials del Servei de Biblioteques de la UAB:

<http://www.uab.es/servlet/Satellite?cid=1096479079995&pagename=BibUAB%2FPage%2FTemplatePlanaBibUAB>

Mercè Bausili
Biblioteca d'Humanitats
Montserrat Rabat
Biblioteca de Ciències Socials
Rosa Pujol
Biblioteca de Ciències i d'Enginyeries

NewspaperDirect: el quiosc virtual

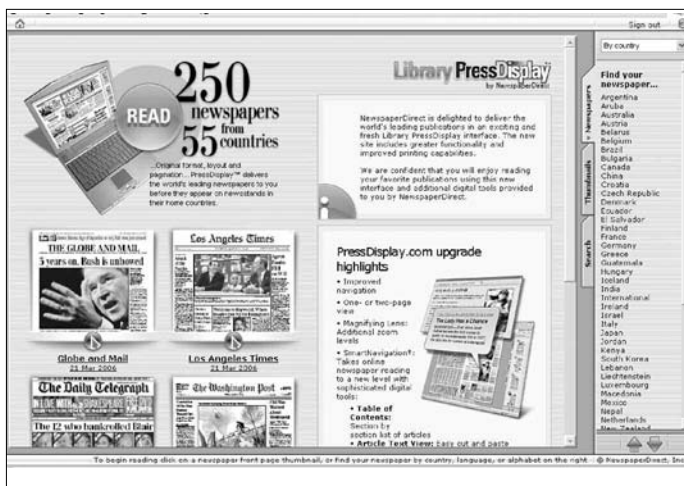
<http://library.pressdisplay.com>

Des de principis del 2006, l'oferta de premsa internacional a la UAB s'ha incrementat espectacularment amb la subscripció a la base de dades *NewspaperDirect*, que permet visualitzar en pantalla les edicions del dia de diaris dels cinc continents. Tal com diu la publicitat del producte: «Et lliura els diaris més importants del món abans que apareguin als quioscs dels seus països d'origen».

En aquests moments, es tracta de prop de 270 títols, procedents de 55 països i escrits en 33 llengües diferents. La majoria són diaris d'abast nacional, tot i que també hi ha uns quants diaris regionals i fins i tot locals. En gairebé tots els casos, si el diari disposa de diferents edicions, l'edició inclosa a *NewspaperDirect* és la nacional o la internacional.

La característica principal d'aquesta base de dades és que els continguts es reproduïen íntegrament, respectant el format i la paginació, les fotografies, els anuncis i totes les seccions del diari. El que no s'inclou són els suplementos en format revista, com ara els suplementos dominicals.

Podeu consultar *NewspaperDirect* a l'adreça <http://library.pressdisplay.com> des de qualsevol ordinador connectat a la Xarxa UAB.

La visualització dels diaris

Les publicacions es visualitzen amb la interfície PressDisplay, que classifica els diaris per països, per llengües o per ordre alfabètic. Una senzilla barra d'eines us permet passar les pàgines, ampliar o disminuir la imatge, o bé veure totes les pàgines reduïdes a *thumbnails*. També és possible fer cerques dins de l'edició del diari a través d'un petit cercador que us destacarà en vermell les paraules buscades.

Si us interessa el diari d'un dia en concret, teniu l'opció d'enviar un *bookmark* per correu electrònic amb un enllaç cap al diari, però tingueu en compte que aquest enllaç només funcionarà si en obrir el vostre compte de correu us trobeu connectats a la Xarxa UAB.

Una sèrie de títols, el nombre dels quals es va incrementant progressivament, estan dotats d'unes característiques especials que en milloren la visualització. Aquestes millores, anomenades «Smart navigation», inclouen un sumari (amb la possibilitat d'accedir directament a una notícia determinada), la possibilitat de traduir els articles a diverses llengües mitjançant un programa de traducció automatitzada i enllaços cap a qualsevol adreça d'Internet que aparegui impresa, sigui una adreça web o una adreça de correu electrònic. També faciliten la lectura en unir amb enllaços les diverses parts d'un article que continuï en pàgines diferents.

L'arxiu

Malgrat que es posi l'èmfasi en la premsa del dia, cada títol té un petit arxiu d'aproximadament dos mesos, de manera que és possible consultar les edicions de les setmanes immediatament anteriors. Un petit calendari ajuda a localitzar i accedir a la data desitjada.

NewspaperDirect està concebut per llegir els diaris en pantalla, no per imprimir-los o descarregar-los; per això les seves opcions d'impressió i gravació són molt limitades. Malgrat que és possible fer-ho, els resultats no sempre són satisfactoris.

Tant si teniu curiositat per veure com són els diaris de llocs com l'Índia, Kenya, Bielorrússia o Nova Zelanda, com si teniu interès per seguir la premsa d'un país determinat, des de la Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General us convidem a provar aquesta base de dades i restem a la vostra disposició per a qualsevol dubte que tingueu o suggeriment que ens vulgueu fer.

Mònica González
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General

Las ediciones de la Autónoma

La redacción de BIBLIOTECA INFORMACIONES me invita a participar en este número extraordinario con motivo de su primer millón de títulos. Acepto gustoso su invitación, que imagino debe de ser para contar con las voces de los que en la UAB nos movemos alrededor del mundo de los libros, y no por la modesta contribución del Servei de Publicacions a la consecución del mágico dígito de los seis ceros. O quizá no. También es posible que sea porque, aunque el número de títulos directamente aportados por Publicacions no es significativo, sí que puede resultar remarcable la larga colaboración que han mantenido Biblioteques y Publicacions.

En el Servei de Publicacions, como más o menos debe de saber todo integrante de la comunidad universitaria, se realizan muy diversos trabajos relacionados con la cosa impresa y con lo digital: se hacen todos los impresos que la Universidad utiliza en los trámites administrativos y también tarjetas de visita, papel de carta, sobres, trípticos de promoción de cursos y de muchas otras actividades, sin olvidar los carteles anunciadores de actos de todo tipo y puntos de libro... como los que conmemoran el millón de volúmenes del Servei de Biblioteques. Se hacen trabajos para «colgar» en las redes informáticas: páginas web, bases de datos o «libros» que no se imprimen aunque sí se «editan». Por último, también se trabaja en lo que tradicionalmente quedaría encuadrado bajo el epígrafe de «aquí se hacen libros» que se encontró el Quijote cuando vino a Barcelona.

Dejando de lado el resto de trabajos y centrándonos en las «publicaciones», entendiéndolas como sinónimo de «libro», haremos una pequeña descripción de los diferentes tipos de obras que se publican, atendiendo a su contenido y a su formato.

El primer grupo, el más importante, aunque no sea el más visible, es el de las tesis doctorales. Hasta hace muy poco —cuatro o cinco años— era claramente la cenicienta de las ediciones, a pesar de que seguramente sean los contenidos más importantes de toda la producción de la Universidad. Hasta la creación del TDX —un servidor en línea de tesis doctorales que proporciona el texto íntegro (www.tdcat.cesca.es)— se publicaban mediante un pequeño volumen, con formato de carpeta, que contenía el índice y un resumen impresos, junto con el texto completo en microficha («microforma» puede leerse en el catálogo de las Bibliotecas). El formato era «nominalmente» una edición del texto completo: en realidad, para la lectura de las microfichas era necesaria una máquina si no inexistente prácticamente inencontrable.

Cuando la evolución de las tecnologías de la información permitió la creación de nuevos formatos recuperables en los ordenadores personales, la conjunción de la Escola de Postgrau,

responsable de la aprobación de las tesis; el Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya (CBUC), que proporcionó la plataforma; el Servei de Biblioteques y el Servei de Publicacions de la UAB, permetió que desde el principio se apostara por el nuevo sistema, que suministra las tesis mediante archivos PDF a cualquier ordenador conectado a Internet. Ciertamente, no podemos decir que haya sido un invento ni de Publicacions ni de Biblioteques de la UAB –han participado muchas otras universidades y otras instituciones–, pero sí que nos podemos vanagloriar de haber impulsado el sistema con nuestra decisión desde la primera hora, lo que se ha traducido en que sea nuestra universidad la que aún tiene el mayor número de tesis «colgadas»: el 37 % del total.

Quizá el segundo tipo de publicaciones que sigue en importancia a las tesis doctorales sean las revistas. En el Servei de Publicacions editamos catorce, aparte de algunos boletines, como *L'Autònoma* o este mismo *Biblioteca Informacions*. Entre las catorce revistas científicas las hay de todo tipo, como en botica: de ciencias, de humanidades; las que publican un fascículo al año o cuatro; algunas son de reciente creación y otras tienen casi tanta antigüedad como la misma *Autònoma*. Pero todas ellas tienen una característica común que emana, en cierto modo, de Biblioteques: aparte de la versión en papel, de todas existe otra versión en línea que puede descargarse del Dipòsit Digital de Documents (DDD), servidor del Servei de Biblioteques en la dirección: <http://ddd.uab.es>

También este sistema es fruto de la colaboración de Biblioteques y de Publicacions, que hace ya bastantes años –en 1997– apostaron por la distribución en red de las revistas, primero en el sistema Decomate, de acceso restringido a las universidades participantes en el proyecto, y más recientemente –de nuevo en colaboración con el CBUC– en régimen de libre acceso y de texto completo, como pueden obtenerse en la actualidad.

Esta forma de distribución ha permitido realizar un salto «astronómico» en la visibilidad de las revistas, con totales de 439.408 archivos descargados, por ejemplo, para *Papers* durante el año 2005 (una media de 1.204 archivos diarios, todos los días del año, en ordenadores de todo el mundo). Y todo ello sin perjudicar las ediciones en papel, que se continúan imprimiendo y distribuyendo como siempre, por diversos motivos:

prestigio –todavía mayor– del formato en papel sobre el digital, continuación de las colecciones de los suscriptores y –de nuevo la colaboración Biblioteques-Publicacions– para continuar alimentado el sistema de intercambio de publicaciones, que, mediante acuerdos con los editores de otras publicaciones, permite, contra la entrega de volúmenes de nuestras revistas, obtener otras similares que ayudan a ahorrar costes en las colecciones a las que está suscrita la UAB.

Para el final hemos dejado lo que nuestro Alonso Quijano entendería como «libros»: hojas de papel impresas y encuadernadas, que por ser el formato más evidente a nosotros nos ha parecido que era el que menos glosa necesitaba. Pero también de este tipo pueden verse las obras editadas por Publicacions y depositadas en las estanterías de las bibliotecas: algunas de ellas ya descatalogadas que sólo pueden consultarse en las salas de lectura. Porque también esta función de «archivo» tiene el Servei de Biblioteques de la UAB, para conservar la memoria de todo lo que a lo largo de su existencia ha editado el Servei de Publicacions.

Así, para acabar nuestro catálogo, aunque sólo sea de pasada, mencionaremos las colecciones en papel dedicadas a publicar los resultados de las investigaciones de nuestros profesores: ensayos de la colección «Ciència i Tècnica», estudios de «Documents», libros de actas y ponencias de congresos; obras de carácter docente de las colecciones «Materials» y «Manuals», y por último toda una larga lista de otros tipos de libros: *honoris causa*, guías de facultades, memorias; volúmenes por encargo de diversas instituciones, como la Generalitat de Catalunya, etc. Sin olvidar las coediciones hechas con otras editoriales, a veces en colecciones propias de la UAB, a veces en colecciones conjuntas, o de los otros coeditores: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Icaria, Tirant lo Blanch, o los servicios de publicaciones de otras universidades, como la de València, Vic, Castelló de la Plana o Girona, por mencionar solamente algunas del ámbito catalán.

Pero la mejor manera de tener una visión de la actividad editora de Publicacions, tanto panorámica como todo lo detallada que se quiera, consiste en acudir al catálogo del Servei de Biblioteques y ordenar la búsqueda de «Universitat Autònoma de Barcelona. Servei de Publicacions» en el campo de la editorial: seguro que aparecerán títulos que sorprenderían a cualquiera.

En esta especie de aniversario que celebramos con motivo del millón de libros, me gustaría finalizar agradeciendo el soporte permanente del Servei de Biblioteques, y de su personal, al trabajo de edición de Publicacions. Convencido de que se considere este trabajo más o menos productivo y mejor o peor hecho, los resultados habrían sido peores sin su colaboración. Enhorabuena, y espero que en «pocs anys» podamos celebrar los dos millones.

Un any del butlletí electrònic CDE (UAB) Info

<http://selene.uab.es/ce-documentacio-europea/CDE%20Informacions/llistat.htm>

Per què un butlletí?

L'any 2000, el Centre de Documentació Europea de la UAB (CDE) es va integrar en el Servei de Biblioteques, després de setze anys d'existència a la UAB. També per primer cop, s'incorporava una biblioteca a la seva plantilla. Aquesta integració, finalitzada el 2005, ha suposat un treball intens d'adaptació: catalogació del fons, incorporació al sistema de qualitat ISO 9001 i adaptació del seu web al del Servei.

Paral·lelament, es prenia consciència de la necessitat de crear algun servei especialitzat de difusió sobre les activitats de la Unió Europea (UE) adreçat a tota la comunitat universitària, com feien molts altres CDE. L'objectiu era que servís per donar a conèixer el CDE, però, sobretot, que permetés difondre la gran quantitat d'informació que es rebia a diari de temàtica multidisciplinària i susceptible d'interessar una comunitat científica com és la universitària.

L'octubre de 2004, quan encara no s'havia decidit com seria el butlletí adreçat a tota la UAB, es va iniciar un butlletí informal. Amb aquesta nova tasca, el que es perseguia era acumular les informacions de gran interès que arribaven contínuament en un únic document, per tal de no aclaparar l'usuari amb un flux continu de missatges. Els destinataris eren els investigadors i professors de l'Institut Universitari d'Estudis Europeus (IUEE).

L'experiment va resultar força estimulante, ja que, aviat, diversos professors van demanar de subscriure-s'hi. Això va fer pensar que potser ja s'havia trobat el mecanisme de difusió que es buscava per tal d'arribar a tota la UAB, i ens vam posar com a objectiu oferir-lo, mitjançant un correu massiu, a tot el personal docent i d'administració i serveis de la UAB.

Aquest missatge es va enviar el mes de març de 2005 i va suposar passar dels 57 subscriptors inicials a 370 a finals d'abril. Actualment té 529 subscriptors.¹ Des que es va enviar el missatge a tota la UAB, no s'ha fet cap altra acció per donar-lo a conèixer. Les noves subscripcions provenen de gent que visita la nostra pàgina web i ens envia un correu electrònic, d'usuaris que visiten el CDE o de les xerrades de formació.

Què conté?

S'estructura en diferents apartats que inclouen les informacions següents:

- 1) **Notícies.** Repàs als esdeveniments europeus més rellevants dels darrers quinze dies, posant un èmfasi especial en l'impacte a Espanya i a Catalunya.
- 2) **Estadístiques.** Poden ser publicacions d'Eurostat, però també notes i notícies de premsa.
- 3) **Bibliografia.** Articles i monografies que s'acaben d'incorporar al catàleg de la UAB, així com documents digitals d'accés lliure a Internet i d'incorporació recent al web. Quan es tracta de documents dipositats a les Biblioteques de la UAB, hi ha enllaç amb el registre de fons o l'ítem corresponent.
- 4) **Convocatòries.** Enllaç amb les pàgines del CDE amb convocatòries vigents de seminaris, estudis de postgrau, beques, concursos, premis, finançament comunitari i ofertes de treball.
- 5) **Conèixer la UE.** Apartat de finalitat divulgativa on es presenten webs o notícies que permeten aprofundir en el coneixement de la realitat quotidiana de la UE.
- 6) **Recomanacions.** Notícies per a les quals no es té un apartat específic, però que es consideren curioses o interessants i es volen destacar.

Valoració dels resultats

Globalment és molt positiva perquè ha permès donar a conèixer el CDE entre la comunitat universitària i esdevenir un referent sobre temes europeus a la UAB.

Gràcies a aquest treball, s'està duent a terme una de les finalitats principals del CDE a la Universitat: el foment de la recerca sobre la UE. Això es fa mitjançant la difusió de les novetats bibliogràfiques sobre temes comunitaris que es troben disponibles a les Biblioteques de la UAB, però també amb d'altres que coneixem d'accés gratuït a Internet.

D'altra banda, el treball diari de consulta de notícies per elaborar el butlletí ens ha proporcionat una eina molt útil per estar permanentment informats sobre el que passa a la UE. Això repercuteix molt positivament en la nostra preparació per atendre consultes.

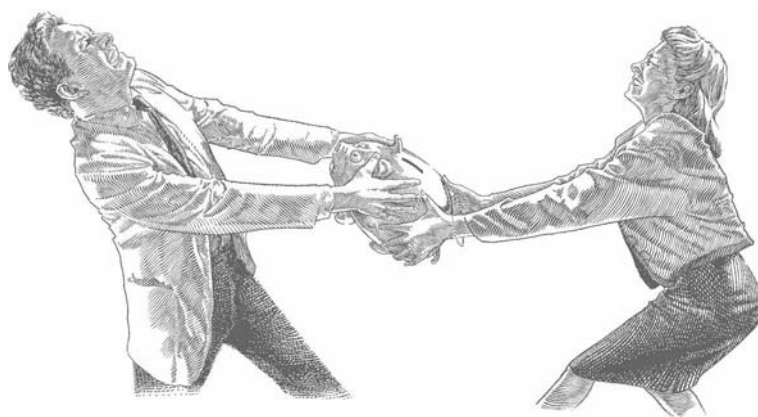
I per últim, però no menys important, hem trobat un mecanisme de difusió per poder explicar la UE. Aquesta tasca és de primordial importància per a l'actual executiu comunitari, que acaba de publicar el *Libro blanco sobre una política europea de comunicació*² i el *Pla D (democràcia, diàleg i debat)*.³ Ambdós persegueixen potenciar la comunicació amb els ciutadans i, tant com sigui possible, influir en l'opinió pública per a possibles noves consultes sobre el futur de la UE.

Contxi Muñoz
Centre de Documentació Europea

¹ A data d'avui (6-9-06)

² COM (2006) 35 final, 1-2-06

³ COM (2005) 494 final, 13-10-05

Bases de dades versus dipòsits digitals

Una base de dades és, per definició, una col·lecció de dades seleccionades per alguna persona, empresa o organització amb una finalitat concreta.

Aquesta seria una definició simple, però per considerar que un grup de dades són una base de dades han de reunir uns requisits mínims i imprescindibles:

- Les dades han d'estar interrelacionades i estructurades
- S'han d'emmagatzemar en suport informàtic
- Hi ha d'haver un programa que gestioni la introducció i recuperació de la informació

Tota aquesta feina en el cas de les biblioteques està sempre orientada a donar servei a l'usuari. Inicialment les bases de dades s'havien de consultar localment o en línia des de punts concrets (i sempre amb l'ajut d'un professional), fins que, a finals dels anys vuitanta, la introducció del CD-ROM va obrir tot un món de possibilitats.

L'any 1994, el Servei de Biblioteques de la UAB va posar en funcionament una xarxa local de CD-ROM amb disset títols. Per a consultes locals, en aquells moments es tenien contractades 105 bases de dades, de manera que quedaven coberts pràcticament tots els àmbits temàtics de la Universitat. Aquesta xarxa va ser substituïda l'any 2003 per una de nova comercialitzada per l'empresa Citrix, on hi ha allotjades vint-i-nou bases de dades.

Totes aquestes bases de dades són de pagament i per accedir-hi primer s'havia de fer des d'ordinadors autoritzats específicament. Actualment es fa des de qualsevol ordinador connectat a la xarxa UAB.

Un altre tema ben diferent és la consulta web. Ningú no dubta ja de la incidència d'Internet; des de la seva liberalització durant els anys noranta fins ara, el ritme de creixement ha estat vertiginós. Les empreses i les organitzacions s'han de plantejar constantment què volen oferir en aquest nou entorn digital. Actualment, un nombre significatiu de bases de dades són consultables en línia (193 títols) i només es manté en xarxa o en consulta local aquelles bases de dades que per tecnologia no ho permeten.

L'octubre de 1996, la UAB va ser pionera a crear un dels primers sistemes de gestió de recursos digitals, emmarcat dins del

projecte europeu Decomate. Des d'un servidor propi, es donava accés a tots els títols subscrits de les editorials Elsevier Science i Kluwer Academic Press, a més d'incorporar les revistes del Servei de Publicacions de la UAB.

Després de l'entrada massiva de les editorials en el mercat de l'edició electrònica, cada vegada va ser menys necessari i més costós tenir un servidor propi, de manera que, seguint el procés «tecnològicament natural», l'any 2006 s'ha decidit tancar el servei Decomate. Aquest projecte ens ha permès tenir experiència en el desenvolupament i manteniment de serveis de gestió local de revistes digitals i ha estat l'embrió de l'actual Dipòsit Digital de Documents (DDD).

El Servei de Biblioteques va començar la contractació de bases de dades i revistes electròniques de forma individual, però també a la vegada va promoure la compra consorciada per obtenir un estalvi econòmic i augmentar significativament els recursos digitals disponibles. El Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya (CBUC), del qual és membre la UAB, va crear, l'any 1998, la Biblioteca Digital de Catalunya, amb la intenció de constituir un conjunt interdisciplinari d'informació digital.

Actualment, les Biblioteques de la UAB ofereixen als seus usuaris més de sis-centes bases de dades distribuïdes de la manera següent:

• Biblioteca Digital de Catalunya	41 títols
• Bases de dades en línia	193 títols
• Bases de dades en xarxa local (Citrix)	29 títols
• Consulta local a les Biblioteques de la UAB	386 títols

Una dada ben diferent d'aquells 105 títols de què es disposava el 1994.

Cal tenir en compte que aquests són recursos que impliquen un pagament o una consulta pactada. Pel que fa als milers de pàgines d'accés gratuït, de difícil localització i de qualitat diversa que hi ha a Internet, encara hi ha problemes des del món bibliotecari per organitzar-les adequadament. Aquest mateix any està prevista la posada en funcionament d'un instrument de suport en aquest àmbit. El metacercador Metalib (ExLibris) ens ha de donar la possibilitat d'agrupar en un sol portal la majoria de recursos digitals seleccionats per les Biblioteques, siguin gratuïts o de pagament.

En l'àmbit de les biblioteques universitàries, la influència d'Internet ha derivat cap a la necessitat d'oferir públicament la recerca feta a les mateixes institucions. Ja no cal només limitar-se a seleccionar, contractar, descriure i difondre les bases de dades d'altres, sinó que ara, a més, es creen bases de dades pròpies. És en aquest moment que es pot parlar de l'esclat en la creació de dipòsits digitals.

Un dipòsit digital és un sistema d'arxivament i distribució de material digital. Els objectius principals són:

- Difondre, arreu del món i a través d'Internet, els resultats de la recerca universitària.
- Incentivar la creació i l'ús de la producció científica pròpia.
- Millorar el control bibliogràfic.
- Impulsar l'edició electrònica.
- Augmentar la visibilitat dels documents, dels autors i de les institucions que els emparen.
- Afegir valor als documents a través de citacions normalitzades, estadístiques de consulta, adreces permanents i mecanismes de preservació.

El febrer de 2001 naixia el primer dipòsit coordinat pel CBUC i el Centre de Supercomputació de Catalunya (CESCA) amb el nom de TDC@t, actualment TDX (Tesis Doctorals en Xarxa) (<http://www.tesisenxarxa.net/>), per recollir les tesis doctorals llegides a les universitats de Catalunya. La Universitat Autònoma de Barcelona és qui en fa l'aportació més gran, amb un 39 % del total de tesis.

El mateix febrer de 2001, es va començar a desenvolupar el segon dipòsit del CBUC i el CESCA: RACO (Revistes Catalanes amb Accés Obert) (<http://www.raco.cat/>), si bé la seva consulta no es va obrir al públic fins al juny de 2005.

RACO permet la consulta en accés obert i en text complet dels articles de revistes científiques, culturals i erudites catalanes.

En aquests moments, s'hi poden consultar més de cent títols. El seu programari i la seva imatge es van modificar totalment el maig d'aquest any, coincidint amb una important campanya de difusió.

RECERCAT, Dipòsit de la Recerca de Catalunya (<http://www.recercat.net/>), seria el tercer dipòsit del Consorci, amb la col·laboració també del CESCA, en funcionament des del setembre de 2005 i amb el creixement exponencial més important; en menys d'un any ja hi ha disponibles més de mil cinc-cents documents.

RECERCAT recull la literatura grisa de recerca de les universitats i dels centres de recerca de Catalunya, com articles no publicats, comunicacions a congressos, treballs de final de carrera, memòries...

El darrer dipòsit, que rebria el nom de Memòria Digital de Catalunya, és encara un projecte en fase de desenvolupament. Implicarà la gestió de les col·leccions d'autors personals i de les col·leccions digitalitzades de les Biblioteques, constituïdes principalment pels fons de reserva.

Tot i participar molt activament en tots aquests projectes, hi havia encara un conjunt de recursos digitals, siguin produïts per la UAB o bé de consulta a les Biblioteques, que no tenien la facilitat d'accés desitjada; per això s'ha estudiat, dissenyat i posat en funcionament aquest any 2006 un dipòsit digital propi de la UAB.

El DDD (Dipòsit Digital de Documents) (<http://ddd.uab.cat/>) neix amb la intenció de donar sortida a tot el material en format digital que es troba a les Biblioteques. A més, es recullen bases de dades realitzades a la UAB per alguns departaments, com és el cas del Departament de Filologia Catalana o bé del Grup d'Història Local.

En un primer moment, s'han creat nou col·leccions, però la voluntat és d'anar recollint al DDD tot el material digital que produeix la UAB o el material que hi hagi a les Biblioteques i que sigui susceptible de millorar en el seu accés o consulta. En aquests moments ja s'hi pot trobar:

- UABPubD, Publicacions Digitals de la UAB
- Bases de dades de llengua i literatura catalanes
- Materials de curs
- Documentació empresarial
- Exposicions de les Biblioteques de la UAB
- Correspondència de José Agustín Goytisolo
- Àudio i vídeo digitals
- Revistes de veterinària
- Revistes del Centre Documental de la Comunicació (Cedoc)

Us convidem a participar en aquest projecte del Servei de Biblioteques!

CIAO

Columbia International Affairs Online (<http://www.ciaonet.org>), més coneguda amb el nom de CIAO, és una base de dades especialitzada en ciències polítiques, afers internacionals, política estrangera, relacions internacionals, estudis sobre guerra i pau i història diplomàtica. Conté diferents tipus de documents des de 1991:

- **Documents de treball:** també anomenats *working papers*, són documents que sintetitzen una recerca original sobre un tema concret dins d'una matèria o camp d'estudi amb el propòsit d'informar sobre l'estat de la recerca. Tenen el suport d'una institució acadèmica, d'una organització o d'algun grup del sector privat. CIAO conté documents de treball a text complet d'instituts de recerca universitaris, ONG i altres institucions.
- **Revistes:** articles o resums de les publicacions en sèrie més importants sobre afers internacionals.
- **Llibres:** volums a text complet i capítols de llibres seleccionats sobre la temàtica.
- **Informes:** es tracta d'informes polítics (*policy briefs*) d'extensió curta, assajos, projectes de recerca i altres documents elaborats per institucions diverses.
- **Estudis de casos:** són estudis de casos pràctics sobre els esdeveniments més importants d'arreu del món en afers internacionals. Escrits per experts en la matèria, acostumen a estar acompanyats d'una bibliografia extensa i serveixen com a material didàctic per il·lustrar conceptes clau i conèixer-ne el context històric: examinen els efectes d'esdeveniments importants en la història (per exemple, la crisi dels míssils cubans), exploren conflictes (intervencions de Nacions Unides, etc.) i temes polítics mundials d'interès (armes de destrucció massiva, per exemple). Aquests estudis poden estar acompanyats de documents multimèdia, tractats i discursos.
- **Paquets de cursos:** contenen lectures educatives bàsiques i enllaços a fonts externes amb informació clau sobre conflictes. És un tipus de material que serveix per planificar classes d'història i de ciència política (hi ha, per exemple, el vídeo de Bin Laden després de l'atac terrorista de l'11-S). Aquesta informació s'obté de diversos cursos sobre política internacional i relacions internacionals. Tant els estudis de casos com els materials didàctics dels cursos poden servir com a material de partida per a la discussió a classe o com a guia en matèria d'afers internacionals.
- **Altres tipus d'informació:** CIAO també recopila informació sobre conferències, congressos i altres esdeveniments relacionats amb afers internacionals i polítiques de se-

CIAO esdevé una font molt recomanada per a la teoria i la recerca en l'àmbit dels afers internacionals.

guretat, en recull les actes i ponències, també els indicadors econòmics, mapes i altres dades bàsiques per països, etc.

La informació es pot trobar de diferents maneres. Els principals mètodes de cerca són:

1. Per tipologia documental

La cerca per tipus de document es fa a partir del menú lateral esquerre, que apareix sempre en qualsevol pantalla de la base de dades:

Cada apartat documental llista les seves fonts, amb l'enllaç corresponent.

- **Working papers:** aquesta secció incorpora també actes de conferències i ordena la documentació alfabèticament per institucions (classificada per lletres). De cada entitat, se n'explica breument l'abast, els objectius, el logotip i els documents que elabora (ordenats de forma cronològica).
- **Journals:** conté la llista de publicacions en sèrie ordenades alfabèticament per títol, amb informació sobre l'any d'inici, enllaç d'accés a tota la publicació i enllaç específic per al darrer número. Un asterisc al costat del títol indica que l'accés al text és parcial.
- **Books-Policy briefs:** tots dos apartats llisten les institucions editores i, de cadascuna, se'n dona la informació bàsica, el logotip i els materials que publica llistats cronològicament.
- **Case studies:** els estudis de casos concrets relacionats amb afers internacionals es presenten en una llista ordenada cronològicament.
- **Course packs (and syllabi)** té tres apartats:
 - *Focus:* proveeix informació diversa (dossiers, informes, mapes, recursos web, etc.) sobre l'estat de la qüestió d'un tema. Els informes sobre els diversos temes es troben per ordre cronològic des de l'any 2000 fins a l'actualitat.
 - *Syllabi:* programes de cursos docents (introductoris o d'àmbit superior) especialitzats en afers internacionals.

– *Course packs*: són seleccions de materials fetes per CIAO amb enllaços a les fonts primàries (articles de revistes, llibres, documents de treball, informes). Es presenta la llista alfabètica de títols (que normalment coincideixen amb l'epígraf temàtic).

- *Schedule of events*: conté un cercador d'esdeveniments erudits en política d'affers estrangers i seguretat: congressos, seminaris, etc. Permet cercar per paraula clau o bé per paràmetres definits (com matèria, regió, dates de l'esdeveniment, entitat organitzadora, etc.).

- *Maps / country data*: permet seleccionar una regió o un país des d'un llistat desplegable o un mapa geogràfic. De cada país proporciona dades bàsiques: història, dades geogràfiques (i mapes), de població, govern, economia, comunicacions, transport, afers militars i relacions internacionals. La majoria d'aquesta informació s'ha obtingut de The World Factbook-CIA (<http://www.cia.gov/cia/publications/factbook>).

Dins d'aquesta secció es pot fer servir l'eina *Comparison tool*, que permet:

- Comparar variables estadístiques (*Compare*) de diferents països (màxim tres variables i tres països diferents).
- Mostrar (*Display*) una taula estadística segons una variable (PIB, població, nombre d'exportacions, etc.) de tots els països del món. La mateixa taula comparativa es pot obtenir emprant l'opció *Quick report*.

2. A través dels índexs

Des de l'opció *Site index* del marc lateral esquerre del menú, CIAO presenta uns índexs de totes les seves fonts per autors, matèries i títols. Tots ells es classifiquen per tipologia documental: llibres, revistes, informes i indicadors polítics econòmics, documents de treball o bé tots els materials.

3. Amb els motors de cerca

CIAO presenta dos cercadors: bàsic i avançat.

3.1. Cerca bàsica

Es pot fer una cerca senzilla des del quadre que es troba a la part dreta de la pantalla principal de CIAO:

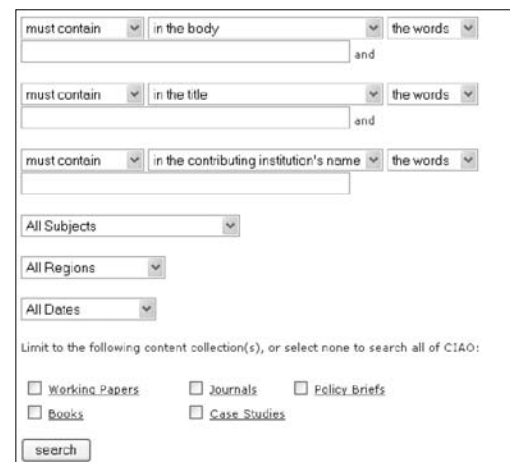

La cerca es fa per paraula clau fent servir, si es vol, algun operador de truncament (?, *, explicats a l'apartat *Help*). Els resultats es poden limitar per tipologia documental i també cronològicament (per l'any corrent o els dos o cinc anys anteriors). També hi ha l'opció de triar un tema con-

cret de la finestra desplegable que s'ofereix, amb gran varietat de matèries: crim, diplomàcia, mercats emergents, dret internacional, medi ambient, guerra, etc.

3.2. Cerca avançada

Des del quadre de cerca bàsica que es veu en la imatge anterior, o bé des de la pantalla general de *Search* al menú lateral esquerre (que apareix sempre excepte a la pàgina principal), existeix l'opció *Advanced search* per fer cerques més complexes.

La cerca per paraula clau és més acurada, ja que es pot indicar:

- Paraula/es o frase que es vol cercar.
- Si s'ha d'incloure o no: *must contain*, *should contain*, *must not contain*.
- Localització del mot o frase: en el títol, cos del document, nom de l'autor o nom de la institució responsable.

Es permet limitar per matèries, regions i dates, que es poden triar de les diferents opcions que ofereix el desplegable corresponent. També es pot triar només una tipologia documental.

Altres informacions d'interès

Totes les seccions de CIAO s'actualitzen mensualment i s'ofereix també un servei d'alerta de novetats a través del correu electrònic.

A la pantalla principal sempre hi ha un article sobre un tema d'actualitat, relacionat amb recursos disponibles a la base de dades i també externs.

Dins de l'apartat *Citing Ciao* s'explica com citar les fonts d'informació trobades a la base de dades, amb exemples molt clars.

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Biblioteques

MILIO
D
e LLIBRES
2 0 0 6